ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 28ης Μαΐου 1998 *

Στην υπόθεση C-3/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Court of Appeal — Criminal Division, London, προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

John Charles Goodwin,

Edward Thomas Unstead,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Wathelet, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward και P. Jann (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι Goodwin και Unstead, εκπροσωπούμενοι από τους Alan Newman, QC, και Peter Guest, barrister, κατόπιν παραγγελίας της Audrey Oxford, solicitor, όσον αφορά τον Unstead,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον John E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από τους Stephen Richards και Mark Hoskins, barristers,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Φωκίωνα Γεωργακόπουλο, νομικό σύμβουλο του κράτους, και την Άννα Ροκόφυλλου, νομικό σύμβουλο του Αναπληρωτή Υπουργού Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Hélène Michard και τον Barry Doherty, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των Goodwin και Unstead, εκπροσωπουμένων από τους Alan Newman και Peter Guest, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένης από τον John E. Collins, επικουρούμενο από τους Kenneth Parker, QC, και Mark Hoskins, της Ελληνικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον Φωκίωνα Γεωργακόπουλο και την Άννα Ροκόφυλλου, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον Barry Doherty, κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιανουαρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 24ης Δεκεμβρίου 1996, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Ιανουαρίου 1997, το Court of Appeal — Criminal Division, London, υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: έκτη οδηγία).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά των Goodwin και Unstead, οι οποίοι κατηγορούνται ότι δολίως απέφυγαν την πληρωμή του ΦΠΑ για τις πωλήσεις παραποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας.

3 Από τον φάκελο της κύριας δίκης προκύπτει ότι ο Goodwin κατηγορείται ότι αγόρασε παραποιημένα προϊόντα αρωματοποιίας και ότι τα μεταπώλησε χωρίς να έχει εγγραφεί στις υπηρεσίες ΦΠΑ. Ο Unstead κατηγορείται ότι συμμετείχε στην παρασκευή, παραγωγή, διανομή και πώληση παραποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας στο πλαίσιο επιχειρήσεως την οποία εκμεταλλευόταν μαζί με άλλα πρόσωπα και ότι ούτε αυτός είχε εγγραφεί στις υπηρεσίες ΦΠΑ.

4 Επιληφθέν πρωτοδίκως, το Inner London Crown Court, θεωρώντας ότι η έκτη οδηγία δεν απαγορεύει την είσπραξη ΦΠΑ για την παρασκευή, την παραγωγή, τη διανομή και την πώληση παραποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας, έκρινε τους Goodwin και Unstead ενόχους λόγω παραβάσεως του άρθρου 72, παράγραφοι 1 και 8, του Value Added Tax Act (νόμου περί φόρου προστιθεμένης αξίας) του 1994.

5 Οι κατηγορούμενοι άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Court of Appeal προβάλλοντας, ιδίως, ότι το κοινοτικό δίκαιο εμπόδιζε την είσπραξη ΦΠΑ σε περίπτωση παρόμοια με τη δική τους.

6 Το Court of Appeal θεωρεί ότι, κατά το κοινοτικό δίκαιο, ο ΦΠΑ οφείλεται στην περίπτωση παραδόσεως παροποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας που πραγματοιείται εξ επαχθούς αιτίας. Ωστόσο, επειδή διατηρούσε συναφώς ορισμένες αμφιβολίες, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Εμπίπτει η παράδοση παραποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών (έκτη οδηγία);»

7 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, ουσιαστικά, αν το άρθρο 2 της έκτης οδηγίας έχει την έννοια ότι η παράδοση παροποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας υπόκειται στον ΦΠΑ.

8 Η διάταξη αυτή ορίζει:

«Στον φόρο προστιθεμένης αξίας υπόκεινται:

1. οι παραδόσεις αγαθών και οι παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο εσωτερικό της χώρας υπό υποκειμένου στον φόρο, που ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτήν·

2. οι εισαγωγές αγαθών.»

9 Εκ προοιμίου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έκτη οδηγία, η οποία αποβλέπει σε ευρεία εναρμόνιση στον τομέα του ΦΠΑ, θεμελιώνεται στην αρχή της φορολογικής ουδετερότητας. Η αρχή αυτή απαγορεύει, σε θέματα εισπράξεως του ΦΠΑ, μια γενικευμένη διαφοροποίηση μεταξύ νομίμων και παρανόμων συναλλαγών, εξαιρέσει των περιπτώσεων όπου, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών ορισμένων εμπορευμάτων, αποκλείεται οποιοσδήποτε ανταγωνισμός μεταξύ ενός νομίμου και ενός παρανόμου οικονομικού τομέα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 2ας Αυγούστου 1993, C-111/92, Lange, Συλλογή 1993, σ. I-4677, σκέψη 16).

10 Αναφερόμενοι στις αποφάσεις της 28ης Φεβρουαρίου 1984, 294/82, Einberger (Συλλογή 1984, σ. 1177), της 5ης Ιουλίου 1988, 269/86, Mol (Συλλογή 1988, σ. 3627), και 289/86, Happy Family (Συλλογή 1988, σ. 3655), καθώς και στην απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 1990, C-343/89, Witzemann (Συλλογή 1990, σ. I-4477), οι Goodwin και Unstead θεωρούν ότι, εφόσον δεν υπάρχει νόμιμη αγορά στον τομέα των παροποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας, η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στην εξαίρεση αυτή. Πράγματι, στο Ηνωμένο Βασίλειο, σύμβαση αφορώσα την πώληση παροποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας όχι μόνο θα ήταν άκυρη, ως παράνομη, αλλά θα προσέβαλλε επίσης μεγάλο αριθμό δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Εξάλλου, η θέση σε κυκλοφορία τέτοιων προϊόντων αρωματοποιίας θα επηρέαζε σημαντικά τη λειτουργία της κοινής αγοράς, κατά το μέτρο που, αντίθετα από το εμπόριο ναρκωτικών, το εμπόριο παροποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας δεν θα επιτρεπόταν ποτέ.

11 Με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Einberger, Mol και Happy Family, το Δικαστήριο έκρινε ότι κατά την παράνομη εισαγωγή στην Κοινότητα ναρκωτικών ή την παράνομη παράδοση προϊόντων της ίδιας φύσεως που πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας εντός κράτους μέλους, δεν γεννάται καμιά οφειλή φόρου κύκλου εργασιών στο μέτρο που τα προϊόντα αυτά δεν ανήκουν στο εμπορικό κύκλωμα που τελεί υπό την αυστηρή επίβλεψη των αρμοδίων αρχών με σκοπό τη χρησιμοποίηση των προϊόντων αυτών για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς. Με την προπαρατεθείσα απόφαση Witzemann, σκέψη 20, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι σκέψεις που είχε αναπτύξει στον τομέα της παράνομης εισαγωγής ναρκωτικών ισχύουν κατά μείζονα λόγο στην περίπτωση των εισαγωγών παραχαραγμένου νομίσματος.

12 Με τις τέσσερις αυτές αποφάσεις, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι οι παράνομες εισαγωγές ή παραδόσεις προϊόντων όπως αυτά για τα οποία επρόκειτο στις υποθέσεις αυτές, που η ένταξή τους στο οικονομικό και εμπορικό κύκλωμα της Κοινότητας εξ ορισμού απαγορεύεται απολύτως και που δεν μπορούν να

επιφέρουν παρά μόνο τη λήψη κατασταλτικών μέτρων, δεν έχουν καμία σχέση με τις διατάξεις της έκτης οδηγίας (προπαρατεθείσες αποφάσεις Einberger, σκέψεις 19 και 20· Mol, σκέψη 15· Happy Family, σκέψη 17 και Witzemann, σκέψη 19). Επομένως, η νομολογία αυτή αφορά τα προϊόντα τα οποία, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών τους, δεν μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο ούτε να ενταχθούν στο οικονομικό κύκλωμα.

13 Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει στην περίπτωση των εμπορευμάτων που αφορά η διαφορά της κύριας δίκης. Όπως υπογράμμισαν η Ελληνική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, δεν πρόκειται για προϊόντα των οποίων η εμπορία απαγορεύεται λόγω της ίδιας της φύσεώς τους ή των ειδικών χαρακτηριστικών τους.

14 Πράγματι, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 22 των προτάσεών του, μολονότι οι συναλλαγές επί των παραποιημένων προϊόντων προσβάλλουν τα δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας, η συνακόλουθη απαγόρευση δεν συνδέεται με τη φύση ή τα ουσιώδη χαρακτηριστικά των προϊόντων αυτών, αλλά με την προσβολή των δικαιωμάτων τρίτων. Ομοίως, όπως υπογράμμισε με τις παρατηρήσεις της η Επιτροπή, η απαγόρευση που προκύπτει από την προσβολή των δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας προϋποθέτει τη συνδρομή ορισμένων όρων και δεν έχει, όπως η απαγόρευση που πλήττει τα ναρκωτικά ή το παραχαραγμένο νόμισμα, απόλυτο χαρακτήρα. Επομένως, η επαπειλούμενη απαγόρευση των παραποιημένων προϊόντων λόγω προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας δεν αρκεί για να θέσει το εμπόριο των προϊόντων αυτών εκτός του πεδίου εφαρμογής της έκτης οδηγίας.

15 Εξάλλου, όπως επίσης υπογράμμισε η Επιτροπή, δεν αποκλείεται, σε περιπτώσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, να δημιουργηθεί ανταγωνισμός μεταξύ των παραποιημένων προϊόντων και εκείνων που αποτελούν αντικείμενο πράξεων οι οποίες πραγματοποιούνται στο πλαίσιο νομίμου κυκλώματος, καθόσον υφίσταται νόμιμη αγορά των προϊόντων αρωματοποιίας η οποία ακριβώς θίγεται από τα παραποιημένα προϊόντα. Επομένως, δεν είναι δυνατό τα προϊόντα αυτά, όπως τα ναρκωτικά και το παραποιημένο νόμισμα, να θεωρούνται ως αποκλειόμενα του οικονομικού κυκλώματος.

16 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2 της έκτης οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η παράδοση παραποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας υπόκειται στον ΦΠΑ.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ελληνική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 24ης Δεκεμβρίου 1996 το Court of Appeal — Criminal Division, London, αποφαίνεται:

Το άρθρο 2 της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση, έχει την έννοια ότι η παράδοση παραποιημένων προϊόντων αρωματοποιίας υπόκειται στον ΦΠΑ.

Wathelet Jann Edward

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28ης Μαΐου 1998.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

R. Grass M. Wathelet